



ΠΛΑΝΗΤΗΣ ΣΕ ΚΡΙΣΗ

ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΒΟΡΓΙΑ

Τα σοβαρότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η ανθρωπότητα έχουν να κάνουν με την επιβίωση του πλανήτη μας (ο οποίος βιώνει μια μακρά περίοδο κλιματικής αστάθειας) και των κατοίκων του (μεγάλο μέρος των οποίων μαστίζεται από φτώχεια, επισιτιστική ανασφάλεια, επισιτιστικές κρίσεις).
Υπερθέρμανση: Η Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή (Intergovernmental Panel on Climate Change – IPCC) δημοσίευσε την έκτη έκθεσή της το 2022, στην οποία περιγράφονται διάφοροι βραχυπρόθεσμοι, μεσοπρόθεσμοι και μακροπρόθεσμοι κίνδυνοι. Εάν η παγκόσμια μέση θερμοκρασία αυξηθεί κατά 1,5°C βραχυπρόθεσμα (2021-2040), αυτό θα προκαλέσει «αναπόφευκτες αυξήσεις σε πολλαπλούς κλιματικούς κινδύνους», καθώς και «πολλαπλούς κινδύνους για τα οικοσυστήματα και τον άνθρωπο».

Μακροπρόθεσμα, η κλιματική αλλαγή θα δημιουργήσει σημαντικά προβλήματα υγείας, πρόωρους θανάτους, κινδύνους για τις πόλεις και τους οικισμούς και πλήθος άλλων φαινομένων. Ο μετριασμός της είναι επείγοντως αναγκαίος διότι αποτελεί μια από τις σοβαρότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα.

Φτώχεια, υπερπληθυσμός, επισιτιστική ανασφάλεια και επισιτιστικές κρίσεις: Το φθινόπωρο του 2022, η Παγκόσμια Τράπεζα επικαιροποίησε το Διεθνές Οριο Φτώχειας από 1,90 δολάρια σε 2,15 δολάρια την ημέρα. Αυτό σημαίνει ότι όποιος ζει με λιγότερα από 2,15 δολάρια βρίσκεται σε «ακραία φτώχεια».

Γιατί αυτή η αλλαγή; Οι αυξήσεις στο κόστος διατροφής, ένδυσης και στέγασης μεταξύ 2011-2017 καθιστούν την πραγματική αξία των 2,15 δολαρίων σε τιμές 2017 ίση με 1,90 δολάρια σε τιμές 2011. Όσον αφορά τον στόχο της Παγκόσμιας Τράπεζας για μείωση της ακραίας φτώχειας στο 3% ή λιγότερο έως το 2030, η πανδημία τον έχει κάνει ακόμη πιο δύσκολο. Το 62% του παγκόσμιου πληθυσμού ζει με λιγότερο από 10 δολάρια την ημέρα. Παρ' όλο που έχει σημειωθεί πρόοδος με την πάροδο των ετών, το τέλος της φτώχειας απέχει πολύ.

Σύμφωνα με την Παγκόσμια Έκθεση για τις επισιτιστικές κρίσεις του 2022, ο αριθμός των ανθρώπων που βρίσκονται σε κρίση είναι ο υψηλότερος που έχει σημειωθεί κατά τη διάρκεια των έξι ετών που συντάσσεται η έκθεση. Σχεδόν 193 εκατομμύρια άνθρωποι αντιμετώπισαν οξεία επισιτιστική ανασφάλεια το 2021, μια συγκλονιστική αύξηση σχεδόν 40 εκατομμυρίων από το 2020. Οι αιτίες περιλαμβάνουν «οικονομικά σοκ», όπως η αύξηση των παγκόσμιων τιμών των τροφίμων.

Ο εγχώριος πληθωρισμός των τιμών των τροφίμων στις χώρες χαμηλού εισοδήματος έχει επίσης αυξηθεί απότομα. Οι «καιρικές καταστροφές» ήταν ο κύριος παράγοντας οξείας επισιτιστικής ανασφάλειας για 15,7 εκατομμύρια ανθρώπους σε 15 χώρες.

Υπερπληθωσμός: Κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα ο αριθμός των ανθρώπων τετραπλασιάστηκε. Η αύξηση αυτή, σε συνδυασμό με τον τριπλασιασμό της μέσης ποσότητας ενέργειας που καταναλώνεται ανά άτομο και την αύξηση της συνολικής ανθρωπογενούς δραστηριότητας, προκάλεσε σοβαρές πιέσεις στο περιβάλλον.

Ο παγκόσμιος πληθωσμός ξεπερνά σήμερα τα 7,7 δισεκατομμύρια, ενώ τα Ηνωμένα Έθνη προβλέπουν ότι το 2050 θα είναι σχεδόν 10 δισεκατομμύρια. Επιπλέον, από τα μέσα του 20ού αιώνα παρατηρείται η μεγαλύτερη συγκέντρωση πληθυσμού γύρω από τις μεγάλες πόλεις, οι οποίες, στην εποχή της παγκοσμιοποίησης μετατρέπονται σε κέντρα παραγωγικού και οικονομικού ελέγχου. Περισσότεροι από 4,2 δισ. άνθρωποι ζουν σήμερα σε πόλεις και σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των Ηνωμένων Εθνών το 68% του παγκόσμιου πληθυσμού θα ζει σε πόλεις το 2050, δημιουργώντας σοβαρά προβλήματα στη στέγαση, στη μετακίνηση, στην κινητικότητα, στο δομημένο περιβάλλον, στα απόβλητα και στην αλυσίδα εφοδιασμού. Είναι προφανές ότι αυτή η άνευ προηγουμένου αστικοποίηση θα οδηγήσει και σε κοινωνικά προβλήματα, ωστόσο αυτά δεν θα αποτελέσουν αντικείμενο αυτής της σειράς άρθρων.

Ο κ. Κωνσταντίνος Βοργιάς είναι καθηγητής Βιοχημείας - Βιοτεχνολογίας - Κυκλικής Οικονομίας, Τμήμα Βιολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.